

18.1.2019

EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN JA PERHEVÄKIVALLAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA (NS. ISTANBULIN SOPIMUS)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta eli ns. Istanbulin sopimus tuli Suomessa voimaan elokuussa 2015. Sopimus painottaa ennaltaehkäisyä, mutta se sisältää runsaasti velvoitteita myös väkivallan uhrien suojelemiseksi ja väkivallan tekijöiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan.

Istanbulin sopimuksen toimeenpano Suomessa:

1. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE)

- Istanbulin sopimuksen 10 artiklassa edellytetään yhteensovittamiselintä, joka vastaa sellaisten toimien yhteensovittamisesta, täytäntöönpanosta, seurannasta ja arvioinnista, jotka on tarkoitettu kaikkien Istanbulin sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi
- Suomessa yhteensovittamiselimenä toimii NAPE, joka on poikkihallinnollinen virkamieselin; NAPEa koskee valtioneuvoston asetus 1008/2016
- NAPE asetti elokuussa 2018 työryhmän verkostoimaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisia palveluja. Työryhmän tehtävänä on mm.:
 - kartoittaa tämänhetkiset järjestöjen kunnille tuottamat väkivallan ehkäisyn ja tunnistamisen sekä uhrien auttamisen palvelut sekä niihin liittyvät sopimusmekanismit
 - selvittää sote- ja maakuntauudistuksen aiheuttamat vaikutukset järjestöjen tuottamien väkivaltatyön palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen
- NAPE on hyväksynyt joulukuussa 2017 Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman vuosille 2018–2021 (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160401>) Toimenpiteitä on yhteensä 46, ja ne kohdentuvat eri hallinnonaloille. Toimenpiteiden toimeenpano käynnistyy pääosin vuonna 2018, ja järjestöt ovat mukana usean artiklan toimeenpanossa. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan, mutta sen toteutumista seurataan vuosittain ja sitä täydennetään tarvittaessa.
- Suomi raportoi sopimuksen toimeenpanosta sopimusta valvovalle komitealle (GREVIO) ensimmäistä kertaa tammikuussa 2018. GREVIO teki maavierailun Suomeen lokakuussa 2018 ja julkaisee raporttinsa ja suosituksensa vuoden 2019 puolella.

2. Turvakodit

- Istanbulin sopimuksen 23 artiklassa edellytetään riittävää määrää asianmukaisia ja helposti saavutettavia turvakoteja
- laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle tuli voimaan 1.1.2015, ja lakia ollaan parhaillaan uudistamassa (pääosin teknisiä muutoksia liittyen rahanjakomalliin ja viranomaisten toimivaltaan)
- THL koordinoi ja kehittää toimintaa, on mm. laatinut turvakodeille kansalliset laatusuosittukset

- kehyksissä on sovittu, että turvakotien rahoitus nousee vuosittain 2 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 asti, lisäksi hallituksen puolivälitarkastelussa sovittiin 2 miljoonan euron tasokorotuksesta vuodesta 2018 alkaen. Rahoituksesta on siis sovittu seuraavasti:
2017: 13,55 miljoonaa euroa
2018: 17,55 miljoonaa euroa
2019: 19,55 miljoonaa euroa
- vuonna 2017 turvakoteja on 23 ja niissä on yhteensä 143 ns. perhepaikkaa (paikkaa aikuiselle ja hänen mukanaan tuleville lapsille); Euroopan neuvoston työryhmän arvion mukaan paikkoja tulisi olla 500, mutta tämä on laskennallinen arvio eikä välttämättä vastaa todellista tarvetta
- harvaanasuttujen alueiden turvakotipalveluja on alettu parantaa ns. etäturvakotien myötä (asiakkaat asuvat muun ympärivuorokautisen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikössä ja psykososiaalinen tuki tarjotaan keskusturvakodista etäyhteyksien kautta) Istanbulin sopimuksen 24 artiklassa edellytetään maksuttomia, ympärivuorokautisesti auttavia puhelimia

3. Nollalinja

- Nollalinja on maksuton puhelinpalvelu, joka auttaa, tukee ja neuvoo naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreja ja heidän omaisiaan sekä ammattilaisia
- Nollalinja aloitti toimintansa joulukuussa 2016
- Nollalinjalle tuli noin 620 puhelua toukokuussa 2017, mikä on enemmän kuin etukäteen odotettiin
- THL vastaa palvelun koordinointi- ja kehittämistyöstä, Tampereen Setlementti tuottaa palvelun
- palvelu rahoitetaan rikosentekijöiltä perittävillä rikosuhrimaksuilla, lisäksi rahoitukseen osallistuu sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF-P)

4. Tukikeskus seksuaalisen väkivallan uhreille

- Istanbulin sopimuksen 25 artiklassa edellytetään seksuaalisen väkivallan uhreille tarkoitettuja tukikeskuksia, jotka tarjoavat lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa
- Suomen ensimmäinen tukikeskus aloitti toimintansa toukokuussa 2017 Naistenklinikan yhteydessä; tänä vuonna tukikeskustoimintaa on tarkoitus levittää Turkuun ja Tampereelle ja myöhemmin (rahoituksesta riippuen) ainakin Ouluun ja Kuopioon

8. Lähisuhdeväkivallan sovittelu

- hallituksen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnan alainen työryhmä selvittää parhaillaan, millaisin kriteerein naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksia ohjataan sovitteluun ja hyväksytään soviteltavaksi sekä miten sovitteluprosessi etenee. Raportti on tarkoitus julkaista 21.1.2019.

9. Maakuntalaki

- lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnalle kuuluu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille
- turvallisuus ja siihen liittyvät uhkat ymmärretään laajasti, ja niiden katsotaan tarkoittavan myös naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa (lakiehdotuksen perusteluissa mainitaan nimenomaisesti Istanbulin sopimus)

